

I. Baetens¹, L. Claes¹, H. Grietens², K. Van Leeuwen¹, C. Pieters¹, J.-R. Wiersema³, & P. Onghena¹

¹ Katholieke Universiteit Leuven

² Rijksuniversiteit Groningen

³ Universiteit Gent

SITUERING

Opzettelijk zelfverwondend gedrag (ZVG) is “*sociaal onacceptabel gedrag waarbij een persoon zichzelf opzettelijk en op een directe manier fysiek letsel toebrengt zonder de intentie om zichzelf van het leven te benemen*” (Claes & Vandereycken, 2007).

JOnG!12 onderzoekt het voorkomen van ZVG op twaalfjarige leeftijd en de relatie van ZVG met opvoedingscomponenten die te maken hebben met gedrag en betekenisgeving. Hierbij wordt opvoeding onderzocht in termen van opvoedingsgedrag (ondersteuning, psychische en gedragscontrole) en opvoedingsstress. Het onderzoek gaat na of deze opvoedingscomponenten elk op zich en/of in combinatie een significante samenhang vertonen met ZVG op twaalfjarige leeftijd. Ten slotte bestudeert dit onderzoek ook de samenhang van gezinsfunctioneren (bv. steun en betrokkenheid in het gezin) en familiale meegemaakte gebeurtenissen met ZVG.

DESIGN

Steekproef: In JOnG!12 zijn 1449 Vlaamse twaalfjarigen en hun ouders bevestigd. Na uitzuivering (o.a. verwijderen van deelnemers met meer dan 10% missing data) worden gegevens van 1354 gekoppelde ouder- en jongere vragenlijsten gebruikt. De steekproef bestaat uit 45,9% jongens en 54,1% meisjes.

Instrumenten: ZVG wordt bevestigd aan de hand van een zelfrapportage screeningsitem: “Heb je jezelf ooit opzettelijk pijn gedaan, bijvoorbeeld je gesneden, gebrand of gekrast, zonder jezelf te willen doden?”. De opvoedingsgedragingen *ondersteuning en gedragscontrole*, worden onderzocht door middel van de Schaal Ouderlijk Gedrag (SOG) (Van Leeuwen, 2002). Aan de hand van de Psychologische Controle Schaal (PCS) (Barber, 1996) wordt *psychologische controle* bestudeerd. In de ouderrapportage JOnG! 12 worden 3 subschalen van de Nijmeegse Vragenlijst voor de Opvoedingssituatie (NVOS) (Wels & Robbroeckx, 1996) afgenomen, om *opvoedingsstress* in kaart te brengen en geeft de Vragenlijst Gezinsproblemen (VGP) (Koot, 1997) inzicht in de kenmerken van het *gezinsfunctioneren*. De vragenlijst Meegemaakte gebeurtenissen (VMG) (Veerman, Janssen, ten Brink, van der Horst, & Koedoot, 2003) is een screeningsinstrument voor het opsporen van familiale *meegemaakte gebeurtenissen*.

TABELLEN

Tabel 1. Perceptie opvoeding jongerenrapportage.

	Geen ZVG		ZVG		F(3, 1334)
	M [†]	SD [‡]	M	SD	
Ondersteuning	3,68	0,58	3,56	0,62	2,92
Gedragscontrole	1,99	0,54	2,17	0,59	6,84**
Psychologische controle	13,84	4,78	15,37	5,52	6,50**

* $p \leq 0,05$, ** $p \leq 0,01$, *** $p \leq 0,001$

Tabel 2. Perceptie opvoeding ouderrapportage.

	Geen ZVG		ZVG		F(3, 1334)
	M	SD	M	SD	
Ondersteuning	3,95	0,35	4,04	0,35	3,45
Gedragscontrole	1,95	0,37	1,88	0,45	2,24
Psychologische controle	13,33	3,26	12,92	3,26	0,93

* $p \leq 0,05$

RESULTATEN

In totaal geeft 4,82% (72/1439) van de twaalfjarigen aan zichzelf ooit opzettelijk verwond te hebben. Er wordt geen significant geslachtsverschil gevonden: van de jongeren die zichzelf verwonden zijn 55,60% meisjes en 44,40% jongens.

In JOnG! 12 wordt een significant verschil gevonden in perceptie van opvoedingsgedrag door jongeren die zichzelf verwonden ten opzichte van jongeren die zichzelf niet verwonden. Jongeren die zichzelf verwonden percipiëren meer negatieve en psychische controle door hun ouders, dan jongeren die zichzelf niet verwonden.

Er worden echter geen verschillen gevonden in gerapporteerde opvoedingsgedragingen door ouders van jongeren met en zonder ZVG op vlak van positief opvoedingsgedrag, negatieve controle of psychische controle. Bovendien geven ouders geen verschillen aan in opvoedingsstress, subjectieve belasting, gezinsfunctioneren, gezinsstructuur of meegemaakte gebeurtenissen.

AANBEVELINGEN

Het JOnG! onderzoek wijst uit dat de prevalentie van ZVG op 12 jaar 4,82% bedraagt. Internationale onderzoeksbevindingen doen echter vermoeden dat de prevalentie van ZVG zal stijgen naarmate de leeftijd toeneemt. Een vroegtijdige gerichte preventie in scholen vanaf de eerste graad van het middelbaar onderwijs is onontbeerlijk. Ouders en leerkrachten kunnen worden verwezen naar de Nederlandse website van de Landelijke Stichting Zelfbeschadiging waarop informatie wordt verschaft door ervaringsdeskundigen. Een informatieve website over ZVG in Vlaanderen is vooralsnog onbestaande, en zou behulpzaam kunnen zijn in de preventie en interventie van ZVG.

CONTACT

Naam: Baetens Imke

Werkadres: Tiensestraat 102, 3000 Leuven

Telefoon: 016/32.57.24

E-mail: Imke.Baetens@ppw.kuleuven.be